

Ulla-Kaisa Sinnemäki

Kun pikku liris räsymaton raidoista lauloi

Miten äitiys muuttaa musiikkikoppilaitoksen opettajan työtä?

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi AMK

Musiikin koulutusohjelma

Opinnäytetyö

28.11.2014

Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Ulla-Kaisa Sinnemäki Kun pikku liris räsymaton raidoista lauloi. Miten äitiys muuttaa musiikkioppilaitoksen opettajan työtä? 30 sivua 28.11.2014
Tutkinto	Musiikkipedagogi AMK
Koulutusohjelma	Musiikin koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Musiikkipedagogin suuntautumisvaihtoehto
Ohjaaja(t)	Annu Tuovila, MuT
<p>Opinnäytetyössäni tarkastelen miten äidiksi tuleminen muuttaa musiikkioppilaitoksen opettajan opettajuutta. Miten vanhemmuus ja äitiys muuttavat opetustyötä, opetusmenetelmiä, opettajan ja lasten välisiä suhteita, oman arjen ja työn hallintaa sekä ajatuksia opettamisesta ja omasta identiteetistä?</p> <p>Työni olennaisin aineisto on kerätty haastatteluin. Haastateltavia oli viisi. He työskentelevät tai ovat työskennelleet sekä musiikkileikkikoulunopettajina että soitonopettajina. Olen itse kahden lapsen äiti ja olen kuten haastateltavanikin toiminut sekä musiikkileikkikoulunopettajan että soitonopettajana.</p> <p>Omien kokemusten, haastattelujen ja lähdeaineiston kautta vahvistui, että vanhemmuus, kuten opettajuuskin ovat jatkuvia kehitysprosesseja, joiden mukana muuttuu ja muokkautuu. Sekä vanhemmuuteen että opettajuuteen kehittymiseen tarvitaan herkkyyttä ymmärtää lapsen tarpeita ja hänen kehitystasoaan.</p> <p>Tutkimukseni aiheen parissa vahvisti käsityksiäni äidiksi tuleminen positiivisesta vaikutuksesta opettajuuteen. Vanhemmuus voi auttaa ymmärtämään ja hyödyntämään opetuksessa tärkeitä asioita, kuten empaattisuutta, vuorovaikutusta ja inhimillisyyttä. Vanhemmuus voi myös vahvistaa lasten kanssa olennaisia elämyksellisiä lähestymistapoja ja opetusmenetelmiä. On kuitenkin muistettava, että äitiys ei sinänsä ole tae hyvästä opetuksesta ja että opettaja voi olla empaattinen ja hyvä, vaikka hänellä ei olisikaan kokemusta vanhemmuudesta.</p>	
Avainsanat	äitiys, vanhemmuus, musiikki, varhaisiän musiikkikasvatus, opettajuus, opetustyö, empatia, vuorovaikutus

Author Title	Ulla-Kaisa Sinnemäki Effects of Motherhood on the Work of a Music Institute Teacher
Number of Pages Date	30 pages 28 November 2014
Degree	Bachelor of Music
Degree Programme	Music
Specialisation option	Music Educator
Instructor	Annu Tuovila, DMus
<p>In my Bachelor's thesis, I examine how becoming a mother changes the identity and job role of a music institute teacher. How do parenthood and motherhood change the tuition, teaching methods, relations between the teacher and the students' parents, everyday routines, and work management?</p> <p>The main data were collected through five interviews. All interviewees are mothers, who are music playschool teachers and instrument teachers, as am I.</p> <p>Through my own experiences, interviews and reference material, I come to the conclusion that parenthood as well as teaching are continuous development processes which are changing and altering your awareness. Growing as a parent and a music teacher requires understanding of children's needs and their level of development.</p> <p>The topic of my research confirmed my views about the positive impact of motherhood on teaching. Parenting can help the teacher to understand the meaning of empathy, interaction and humanity in their teaching. Parenting can also strengthen experiential approaches and teaching methods that are essential for children. However, I would like to stress that motherhood in itself is not a guarantee of good teaching and the teacher can be empathetic and proficient, even if they do not have the experience of parenthood.</p>	
Keywords	motherhood, parenthood, music, early childhood music education, teaching, empathy, interaction

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Lähtökohtia	3
2.1	Vanhemmuuden saavuttaminen ja uuden elämänmuutoksen hallinta	3
2.2	Vanhemmuuden roolikartta	5
2.3	Opettajuus taitona	6
2.4	Opettajuus-vanhemmuus	7
2.5	Opetusmenetelmistä	9
2.6	Lapsilähtöinen kasvatus	10
2.7	Leikin tarpeellisuudesta	10
2.8	Dialogisuus opettamisessa	11
3	Haastatteluja kohti	12
4	Äitiys ja oman arjen ja työn hallinta	14
4.1	Tavallinen työviikko/päivä ennen lasta	14
4.2	Lapsen odotus, syntymä	14
4.3	Töihin paluu lapsen syntymän jälkeen	15
5	Äiti opettamassa	17
5.1	"Lasten kanssa on niinku rennommin"	17
5.2	"Musta on hirveen hauskaa temmeltää niiden kanssa ja sylitellä niitä"	17
5.3	"Nyt mä uskallan niiden kanssa pelleillä ja höpötellä"	18
5.4	"Lapsesta ja vauvoista vaistoaa asioita"	19
5.5	"Niin se tietosuus lapsen ikätasoihin liittyvästä kyvykkyydestä"	19
6	Uusia opetusmenetelmiä	21
6.1	"Leikin kautta lähteminen ihan mihin tahansa"	21
6.2	"Ne on alun perinkin ollut aika lapsilähtöiset ne menetelmät"	21
6.3	"Tavoitteitten ja menetelmien tarkistamiseen..."	21
6.4	"Paljo oppia sinne muskariopettajuuteen"	22
6.5	"Se on sitä kohtaamista ja iloa"	22
6.6	"Omat lapset on inspiroinu tekemään omaa materiaalia"	23
7	Opettajaäiti sekä opettajan ja lasten vanhempien väliset suhteet	24
7.1	"On sitte näitten vanhempien kanssa semmonen selkee yhteys"	24

7.2	"Mä voin sanoo, että mä tiedän"	24
7.3	"Semmonen psykologinen vaikutus vanhemmuudella on itselle"	25
8	Äitiys ja ajatuksia opettamisesta ja omasta identiteetistä	26
9	Pohdintaa	28
	Lähteet	31

1 Johdanto

Ensimmäisen lapseni syntymä vaikutti minuun kovasti, enemmän kuin oppaat antoivat olettaa, mikään ei ollut enää kuin ennen. Mikään elämässäni ei ole ollut yhtä järjestyttävä kokemus, kuin esikoispoikani syntymä. Se on vaikuttanut myös maailmankuvaani, ihmiskäsitykseeni ja omat arvoni ovat muuttuneet. Töihin palattuani huomasin sen vaikuttaneen myös opettajuuteeni. Mutta minkälainen yhteys omalla lapsella on musiikkioppilaitoksenopettajuuteen? Miten äitiys muuttaa opetustyötä, opetusmenetelmiä, opettajan ja lasten vanhempien välisiä suhteita, oman arjen ja työn hallintaa, sekä ajatuksia opettamisesta ja omasta identiteetistä?

Lassi Nummi (1954, 67) kirjoittaa koskettavasti Minun rakkauteni – runossa:

”Minä näen sen kirkkaat ääret vasten valoa
 kun seisot majani kynnyksellä, ovenpieleen nojaten,
 kun laulat pientä, vaaleakutrista lauluasi – näen sen ääriiviivat,
 näen sen kokonaan: se ei ole ääretön. Sen ääret näkyvät valoa vasten.
 Se seisoo majani ovella ja laulaa.
 Ja maailman kaikki rakkaus
 hiljaa laulaen seisoo kirkkain äärin majani ovella.”

Rakkaus omaan lapseen on lähes pakahduttavaa. Äidin tärkeä tehtävä on pitää lapseltaan huolta kaikin mahdollisin tavoin. Äitiys rikastaa elämää, äitinä on kokemuksellisesti rikkaampi myös opettaessaan lapsia ja nuoria.

Itse olen sekä viulunsoiton- ja musiikkileikkikoulunopettaja että kahden lapsen äiti. Omat lapseni ovat kasvattaneet minua äitinä, opettajana ja ihmisenä. Mutta myös oppilaani ovat kasvattaneet minua. Siksi Laura Huhtinen-Hildénin (2013, 159) sanat koskettivat ja innostivat itseäni ottamaan selvää aiheesta ja oppimaan lisää.

”Musiikin opettamisessa tarvitaan herkkiä tuntosarvia, sensitiivisyyttä, jolla olemme toisen käytettävissä tietoinemme ja taitoinemme, mutta myös ihmisinä ja kanssakulkijoina.”

Haastattelen opinnäytetyössäni viittä henkilöä, jotka ovat sekä soiton- että musiikkileikkikoulunopettajia. Haastattelemini henkilöiden kertomusten ja oman kokemani kautta pohdin, minkälaisia muutoksia oman lapsen syntymällä on musiikkioppilaitoksenopettajuuteen. Koska kaikki haastateltavat ovat naisia, äitejä, käsittelen naisten kokemuksia

aiheesta, työssäni on naisnäkökulma perheessä, opettajana ja vanhempana. Aloitin työnteon haastatteluilla, koska en löytänyt aiheestani materiaalia.

Opinnäytetyöni toisessa luvussa kerron vanhemmuuden saavuttamisesta ja uuden elämänvaiheen hallinnasta, opettajuudesta, opetusmenetelmistä, lapsilähtöisestä kasvatuksesta ja leikin tarpeellisuudesta. Kolmas luku esittelee työprosessia ja käyttämäni aineistoa. Kerron lyhyesti haastatteluista, kuinka valitsin haastateltavat ja mitä heiltä kysyin. Neljännessä luvussa käyn läpi äitiyden tuomaa muutosta oman arjen ja työn hallintaan, raskausajasta töihin paluuseen lapsen syntymän jälkeen. Viidennessä luvussa pohdin miten äitiys muuttaa opetustyötä. Luvussa kuusi syvennyn siihen miten äitiys muuttaa opetusmenetelmiä. Seitsemännessä luvussa valotan äitiyden tuomaa muutosta opettajan ja lasten vanhempien välisissä suhteissa. Kahdeksannessa luvussa tarkastelen äitiyden tuomaa muutosta opettamiseen ja omaan identiteettiin. Yhdeksännessä luvussa pohdin työni ja tutkimukseni tuloksia, sekä työn merkitystä musiikialalla.

2 Lähtökohtia

2.1 Vanhemmuuden saavuttaminen ja uuden elämänmuutoksen hallinta

Neljätoista vuotta sitten meille syntyi poika, samalla meistä mieheni kanssa syntyivät vanhemmat. Viisivuotiaana pojastamme tuli reipas isovelji. Isto Ruoppila tarkastelee Eriksonin ja Levinsonin kuvaamia aikuisiän kehityksen vaiheita. Eriksonin mukaan oleellinen kehitystehtävä aikuisuudessa on generatiivisuus, joka merkitsee halua synnyttää, hoivata ja kantaa vastuuta uudesta sukupolvesta. Levinson kuvaa elämää vakaiden vaiheiden ja siirtymien, transitioiden, joilla tarkoitetaan elämänvaiheesta toiseen etenemistä ja siihen liittyviä psyykkis-sosiaalisia muutoksia, vuorotteluna. Lapsen syntymä on selkeä, ellei järjestyvä elämänmuutos. Levinsonin teorian oleellisin käsite aikuisen kehityksen kuvaamisessa on elämänrakenne. Se pitää sisällään ihmisen tärkeät suhteet, jotka antavat elämäkululle sisällön ja hahmon. Vanhemmuus muuttaa identiteettiä, toisaalta myös opetustyö muokkaa sitä. Vanhemmuus ja opettajuus muuttavat elämänrakennetta. Elämänrakenteeseen kuuluvat ihmisen roolit työssä, perheessä ja muissa yhteisöissä sekä ihmisen minän eri puolet, joista jotkut käydään läpi, ja jotkut taas estyvät tai niitä laiminlyödään. Siirtymissä ihminen tutkii muuttumisen mahdollisuuksia itsessään ja ympärillä olevassa maailmassa. (Ruoppila 1995, 293–294.)

Vanhemmuus on uusi elämänvaihe ja kehittymishaaste äidille. Lapsi tuo tullessaan hurjan määrän vastuuta. Monille astuu elämään henkilö, joka on tärkeämpi, kuin oma itse. Vastuu, alun symbioottinen suhde vauvaan voi tuoda ahdistusta, kun ei ole enää niin vapaa, välttämättä edes ajatuksissa ei ole tilaa ja aikaa itselle, uusi perheenjäsen tarvitsee osansa. Äitinä ei halua niinkään ottaa riskejä elämässä, koska luonnollisesti lapselleen haluaa turvaa, ihminen voi muuttua konservatiivisemmaksi, enemmän muuttolinnusta paikkalinnuksi.

Äitiyden tuoma sitoutuminen lapseen ja vastuun lisääntyminen vähentävät itsekkyyttä. Naiset ovat valmiimpia uhrautumaan lapsen puolesta ja jättämään omat tarpeensa taka-alalle. (Halonen 2000,36.) Myös haastatteluissa kävi ilmi, että äitinä on tärkeää, että lapsella on hyvä olla. Esimerkiksi työaikoja järjestettäessä omia töitä vähennettiin tai omista harrastuksista luovuttiin.

Ruoppilan mukaan Levinson on määrittänyt teorian pätevän sekä miehiin että naisiin. Työ luo identiteettiä, mutta mielestäni työ on osatekijä sille, että ihminen ottaa vastuuta

elämästään. Opettajan työ on luonteeltaan identifioivaa. Myöhemmin Levinson on tarkentanut kantaansa, että elämänvaiheet kyllä seuraavat toisiaan samoin miehillä ja naisilla, mutta niiden sisältö ja jäsentyminen vaihtelevat sukupuolen mukaan. Nykyisin arvioidaan, että naisten ja miesten elämänkulun olennaiset teemat ja sisällöt eroavat toisistaan. Miesten kasvua aikuiseksi kuvataan monesti yksilöllistymisenä ja itsenäistymisenä, naisten kehityksessä nämä ovat alisteisia huolehtimiselle ja vastuulle toisista. (Ruoppila 1995, 326.) Mielestäni nyky-yhteiskunnassa miehen huolenpidon ja vastuun osuus ovat kuitenkin kasvaneet.

Ruoppilan mukaan siirtymä työelämään ja eteneminen työuralla ovat vanhemmuuden ohella aikuisuuden olennaisia kehitystehtäviä (Ruoppila 1995, 291). Ruoppila toteaa, että nykyisin perheen perustamisessa on tyypillistä suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus. Muun muassa ura ja koulutus säätelevät vahvasti perheen perustamista. (Ruoppila 1995, 315.) Haastateltavat olivat kiinnostuneita itsensä kouluttamisesta, heillä kaikilla oli vähintään kaksoispätevyys (soitonopettaja sekä musiikkileikkikoulunopettaja). Kaikilla heillä on myös lapsia.

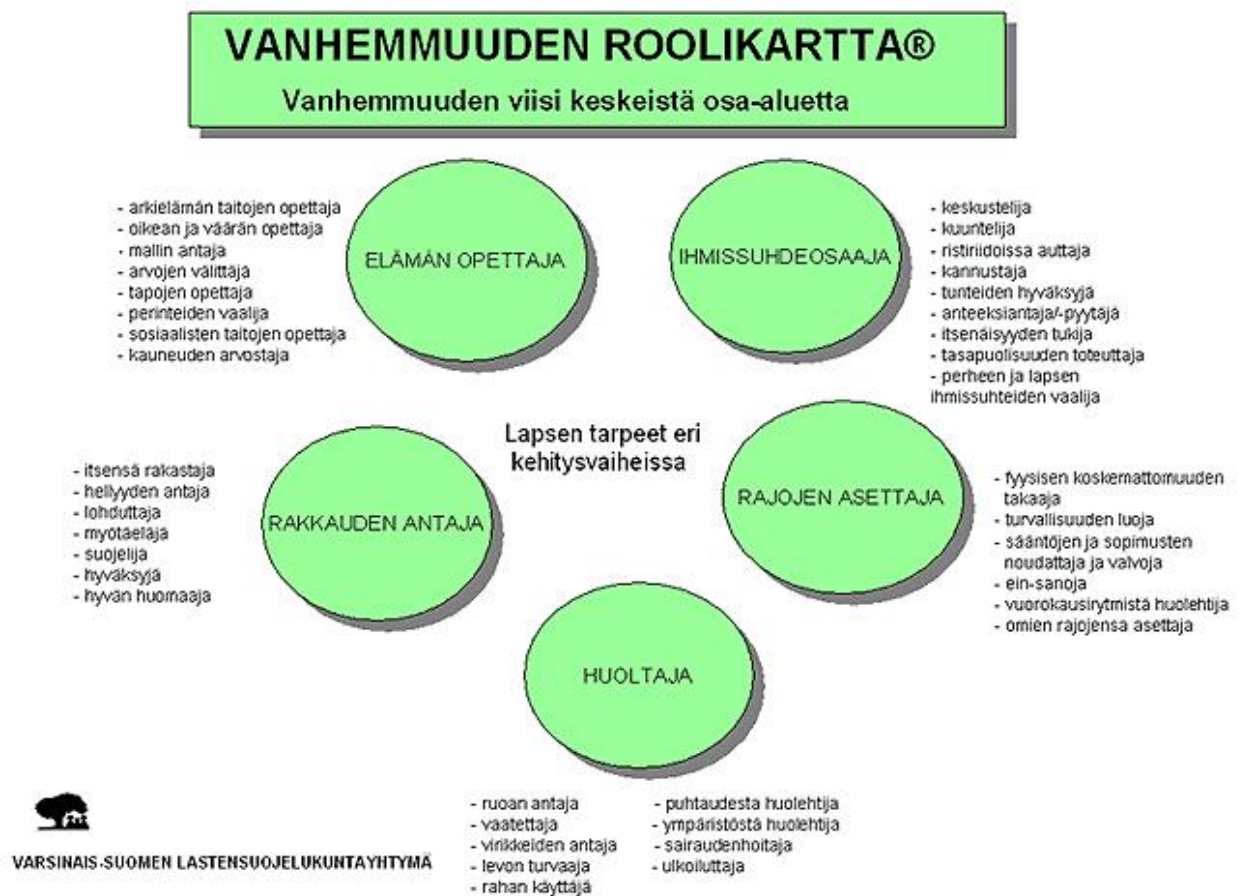
Positiiviset kokemukset työelämässä voivat heijastua perheeseen, ja perhe-elämän sujuminen saattaa antaa taas voimia työhön. Ihmisen elämä on kokonaisuus, jossa kaikki osatekijät vaikuttavat toisiinsa. Ihminen voi saada työstään kannustusta, joka tuo jaksamista perhe-elämään ja päinvastoin. Ideaalitalanne on, jos sekä työ että vanhemmuus tukevat toisiaan. Äidin työssä viihtyminen, työsuhteen pysyvyys ja työn järjestelyt heijastuvat perhe-elämään. Lisäksi naisen tai miehen omalla valinnalla osallistua työelämään tai hoitaa lapsiaan on vaikutusta hyvinvoinnille. (Pulkinen 2014, 223–225.)

Mutta mitä opettajan vanhemmuus antaa oppilaalle? Oma lapsi saattaa opettaa empaattisempaan, rennompaan opetusotteeseen, näin osa haastateltavistakin totesi. Vanhempana ymmärtää, että jokainen lapsi on tärkeä. Oppilas ei ole vain nimi tai numero. Opettaja voi kertoa esimerkkejä omasta elämästään ja lapsistaan, tällaiset yhteiset kokemukset saattavat lähentää opettajaa ja oppilasta.

Naisen arvo- ja ajatusmaailma, mutta myös suhtautuminen yleisesti lapsiin muuttuvat lapsen syntymän ja lapsen kanssa elämisen myötä (Halonen 2000,36). Tämä tuli esiin myös haastatteluissa. Haastateltavat kokivat äitiyden tuoneen omakohtaista näkemystä opetustyöhön, mutta luonnollisesti myös näkökulmaa siihen, mitä lapsen kanssa eläminen todella on.

2.2 Vanhemmuuden roolikartta

Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymän vanhemmuuden roolikartassa (Vanhemmuuden roolikartta 2013) on vanhemmuuden viisi keskeistä osa-aluetta, roolia, sekä kuudesta kahdeksaan alaroolia. Kartan avulla voi jäsentää omaa vanhemmuuttaan.

Kuvio 1. Vanhemmuuden roolikartta (Vanhemmuuden roolikartta 2013).

Mielestäni vanhemmuuden roolikartasta voi hyvin havaita vanhemmuudessa ja opettajuudessa yhtäläisyyksiä. Sekä vanhempi että opettaja ovat opettajia, ihmissuhdeosajia, rajojen asettajia, huoltajia ja rakkauden antajia. Molemmissa on läsnäoloa, huomion antamista, vastuullisuutta, haasteellisuutta, mutta myös iloa, vuorovaikutusta ja kunnioitusta toista kohtaan.

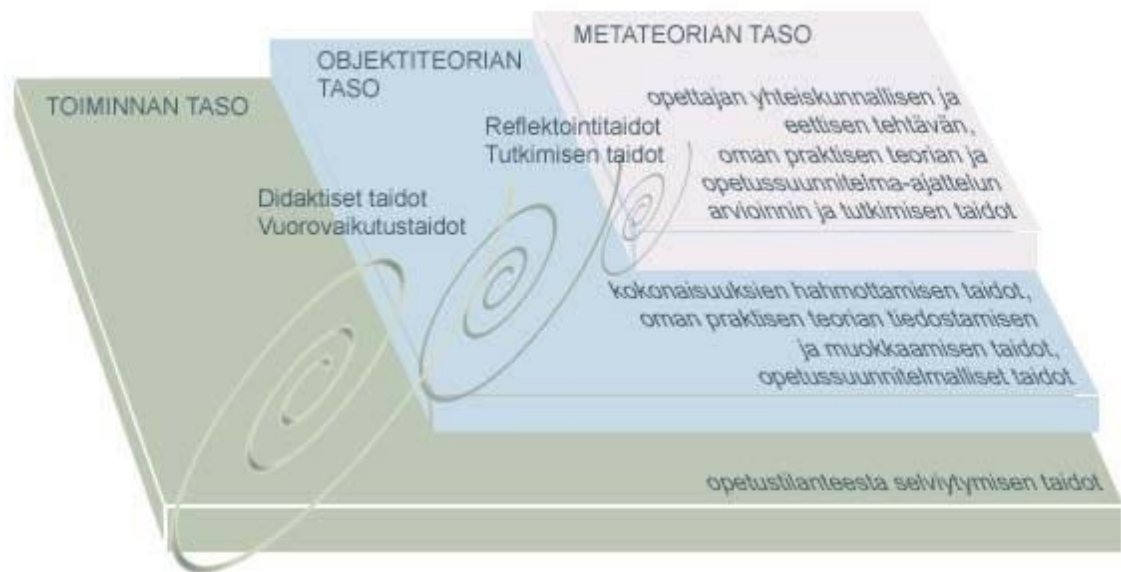
Jos vanhemmuus vaikuttaa opettajuuteen ja opetustyöhön, toki opettajuus ja opetustyö vaikuttavat vanhemmuuteen. Mielestäni ollessaan opettaja henkilö on opiskelunsa ja työnsä kautta tietoisempi lapsen ja nuoren kehitysvaiheista ja kasvatuksesta, joita omiin lapsiinsa mahdollisesti peilaa. Olen itse napannut oppilaitteni elämästä arkikäytäntöjä omille lapsilleni, esimerkiksi nukkumarutiineja ja palkitsemiskäytäntöjä hyvin tehdystä työstä. Mutta myös oppilaalleni olen keksinyt hyvän ja toimivan kotiharjoitusjärjestelmän, joten otin sen sitten käyttöön myös omille lapsilleni.

2.3 Opettajuus taitona

Käsite ”opettajuus” muodostuu monista eri tekijöistä. Luukkainen toteaa, että opettajuus koostuu ammatille tyypillisistä toimintatavoista, työn edellyttämästä sosiaalisuudesta ja opettajan persoonasta. (Luukkainen 2004, 80.) Itse miellän opettajuuden, että se on inhimillisyyttä, vuorovaikutustaitoja, didaktisia taitoja ja aineen hallintaa.

Opettaja on opettaessaan oppilas, lapsi on oppiessaan taiteilija. Musiikkikasvattajan olisi hyvä pitää mielessään se, että lapsi kypsyy koko ajan kohti laajempaa itsenäisyyttä ja musiikillista tietoutta ja että lapsen kyky omaksua uusia asioita on miltei rajaton. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Mäkinen & Mäkinen 1994, 10.)

Työ opettajana on käytännöllistä toimintaa. Opettajuutta kuvataan sellaisena ammattina, jossa on olennaista eettisiin arvoihin perustuva päätöksenteko. Opettajuuden taidot kehittyvät niissä monissa ratkaisuissa, joita opettaja tekee opetusta suunnitellessaan, opetustilanteen aikana ja sen jälkeen. (Syrjäläinen, Jyrhämä & Haverinen 2004.)

Kuvio 2. Opettajuuden taidot opettajan pedagogisen ajattelun näkökulmasta (Syrjäläinen ym. 2004).

Ensimmäisenä on toiminnan taso, opetustapahtuma ja siihen liittyvä suunnittelu, toteutus ja arviointi. Tärkeää on kyky olla läsnä, sekä vuorovaikutus. Tämä taso on se mitä sinä teet opettajana. Seuraavana on objektiteorian taso, opettaja peilaa opetuksen käytäntöjä kasvatustieteen teoreettisiin malleihin, eli didaktista ajattelua opettajana. Viimeisenä on metateorian taso, opettaja arvioi kriittisesti omien päätöstensä arvoperustaa, siis eettistä ajattelua siitä mitä olisi olla hyvä opettaja. Yhtälailta vanhemmuudesta voisi erottaa vastaavanlaisia tasoja.

2.4 Opettajuus-vanhemmuus

Tampereen konservatorion opetussuunnitelmassa (Tampereen konservatorion opetussuunnitelma 2010, 1) mainitaan seuraavasti:

”Tuemme oppilaan ja opiskelijan myönteistä yksilöllistä kehitystä ja itsetunnon kasvua. Koulutus kehittää ihmisten välistä tasa-arvoa ja muita huomioivaa yhteisöllistä toimintaa.”

Vanhempana minulla on kokemusta oman lapsen kokonaispersoonallisuuden tukemisesta, lisäksi vanhemmuus tuo omakohtaista näkemystä kokonaispersoonallisuuden tukemiseen. Espoon musiikkiopiston opetussuunnitelmassa (Espoon musiikkiopiston opetussuunnitelma 2011, 4) kerrotaan seuraavaa:

”Musiikkiopiston perustehtävänä on tarjota monipuolista ja laadukasta musiikkikasvatusta, joka lujittaa oppilaan persoonallisuutta ja vahvistaa hänen henkistä ja

sosiaalista hyvinvointiaan. Oppiminen sujuu keskinäisen kunnioituksen hengessä. Jokaisen yksilön ainutlaatuinen panos rikastuttaa oppimis- ja työympäristöä.”

Äitinä ymmärrän, kuinka tärkeä ja merkityksellinen ihan jokainen lapsi, jokainen oppilas on. Ja on merkittävää huomioida oppilaan hyvinvointi ja kehitys kokonaisvaltaisesti.

Laura Huhtinen-Hildén kutsuu musiikin opettamisen ytimeen sijoittuvaa hiljaista tietämistä pedagogiseksi sensitiivisyydeksi, tämä rinnastuu hyvään vanhemmuuteen. Huhtinen-Hildénin mukaan pedagogista sensitiivisyyttä voi verrata vanhemmuudessa ei-kielelliselläkin tasolla tapahtuvaan lapsen holistiseen ”näkemiseen”, lapsen viestien herkkään vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen sekä niihin vastaamiseen lapsen iän mukaisesti. Huhtinen-Hildén kertoo, että hyvään pedagogiseen ammatillisuuteen kytkeytyvät kyvykkyys ja päämäärä oppijan ”kantamiseen mielessä”, jotka tekevät oppijalle mahdolliseksi kehittymisen siksi, ”mitä hän voisi olla”. (Huhtinen-Hildén 2013, 165.)

Yksikään musiikillinen kokemus ei ohita meitä jälkiä jättämättä, vaikka sitä ei aina tiedostakaan (Hongisto-Åberg ym. 1994, 16). Psykologi Kimmo Lehtosen mukaan toimiva musiikkikasvatus voi synnyttää ihmiselle elinikäisen suhteen musiikkiin. Hän voi iloita kehittyvästä harrastuksestaan, jolla voi myös tuoda iloa muille ihmisille. Lehtonen kertoo myös musiikin uudistavasta voimasta ja musiikin eheyttävästä tunne-elämää vahvistavasta voimasta. On tärkeää niin musiikkikasvatuksessa kuin muussakin kasvatuksessa, että välitämme aidosti siitä, mitä teemme. Jos tavoitteena on kasvattaa oppilaitamme itseään ilmaisevia, sosiaalisia ja kuuntelutaitoisia ihmisiä meidän on itse annettava siihen sopiva malli. Todellinen kuunteleminen tarkoittaa vilpittömyyttä välittämistä, avainta empatiaan. (Hongisto-Åberg ym. 1994, 17.)

Jos opettaja on empaattinen, se edesauttaa lasta kehittymään. Itsetuntoa lyttävä opettaja voi tuhota lapsen tai nuoren itsetuntoa. Parhaimmillaan opettajuus ja vanhemmuus tukevat toisiaan. Mutta opettaja voi olla empaattinen ilman omia lapsiakin. Vanhemmuus voi vahvistaa itsetuntoa, se voi tehdä rohkeammaksi. Toisaalta opettajalle, jolla on omia lapsia, voi muodostua stereotyyppioita. Esimerkiksi, jos opettajan oma murrosikäinen on hankala, hän vetää johtopäätöksen, että murrosikäiset ovat hankalia.

Yhtenä tärkeimmistä edellytyksistä lapsen tasapainoiselle kasvulle voidaan pitää kehittymistä ilmapiirissä, jossa lapsi tuntee tulevaisuutensa hyväksytyksi ja rakastetuksi. Iloitsemisen lapsesta tahtoo monesti jäädä taka-alalle kiireisen vanhemman tai tehtäviinsä tur-

tuneen ammattikasvattajan elämässä. Vastuu hyvän kasvuympäristön turvaamisesta on aikuisella. (Hongisto-Åberg ym. 39.)

Huhtinen-Hildénin mukaan myös van Manen sanoittaa tätä opettajuudessa olevaa vanhemmuuden funktiota. Tämä näkyy pedagogisen ekspertin toiminnassa oppilaista välittämisenä, vastuun perinpohjaisena ymmärtämisenä, lapsen kunnioittamisena yksilönä, sensitiivisenä tulkitsemisena, pedagogisena älynä ja avoimuutena lapsen tarpeita kohtaan, kykynä pedagogiseen improvisaatioon vuorovaikutuksessa ja intohimona elämän arvoitusten oppimista kohtaan. (Huhtinen-Hildén 2013, 165.) Edellä olevat kuulostavat aikamoisilta vaatimuksilta opettajalle ja vanhemmalle, mutta tähän tulisi pyrkiä. Jollekin tällainen eksperttiys on arkipäivää, hän on kasvanut opettajana ja vanhempana pedagogiseksi ekspertiksi.

2.5 Opetusmenetelmistä

Opetusmenetelmä on opetuksen toteuttamis- tai työtapa ja sen tulisi laajentaa oppijan oppimista, tietoja ja taitoja (Vuorinen 2001, 63). Etevä opettaja hallitsee monia opetusmenetelmiä ja pystyy valitsemaan tarkoituksenmukaiset opetusmenetelmät ja käyttämään niitä varioiden eri opetustilanteissa. Opetusmenetelmien monipuolinen käyttö edistää oppijoiden oppimisprosessia. (Vuorinen 2001, 50–53.) Opettaja voi myös käyttää jatkuvasti samana toistuvia rituaaleja, esimerkiksi tervehdyslauluja, joiden avulla tutusta voi mennä hyvinkin tuntemattomaan ja helposta vaikeampaan.

Oiva opetusmenetelmä lisää monesti oppijan motivaatiota ja antaa opettajalle sekä oppijalle palautetta. Oivalla opetusmenetelmällä opetetaan asiatiedon lisäksi myös kriittistä ajattelua, ongelmanratkaisutaitoja, tiedon käsittelyä ja muokkaamista sekä keskustelutaitoja. Opettajan tulisi tuntea käyttämänsä opetusmenetelmä niin hyvin, että se tuntuu omalta. (Knuuttila ja Virtanen 2001, 11-12.)

Yhden metodin avulla opettaminen ei yleensä riitä, vaan musiikkikasvatuksessa tarvitaan laaja-alaista, uteliasta otetta ja jatkuvaa tiedon hankintaa sekä omien kasvatusnäkemysten ja arvojen alituista punnitsemista (Hongisto-Åberg ym. 1994, 9). Myös ympärillä oleva maailma pakottaa, erityisesti tekniikka, opettajan myös miettimään omaa ajatteluaan, ja olisiko sieltä otettavissa ajatuksia omaan opetukseen.

2.6 Lapsilähtöinen kasvatusta

Lapsilähtöisessä kasvatuksessa lapsen mielipide otetaan huomioon, hän saa ilmaista ajatuksiaan. Lapsi on yksilöllinen persoona, jonka tarpeet ja mielipiteet tulee ottaa huomioon. Lisäksi aikuisen päätöksiä tulisi olla johdonmukaisia ja lapseen tulisi luottaa. Lapsilähtöistä kasvatusta on tutkittu ja saatu tutkimustuloksia, joiden mukaan lapsilähtöinen kasvatusta muun muassa edistää lapsen yhteiskuntaan sopeutumista, tukee itsetuntoa ja edistää suoriutumista koulussa. Tärkeitä asioita ovat lämpimyys, luotettavuus, rajojen asettaminen ja kiinnostus lapsen toimiin. (Lapsilähtöinen kasvatusta 2014.) Opetuksessa voi käyttää lapsilähtöistä pedagogiikkaa, jossa lapsi on opetuksen subjekti.

2.7 Leikin tarpeellisuudesta

Leikkiä pidetään lapsuuden hassutuksena, mutta se kuuluu meille kaikille. Ilman leikkiä meiltä puuttuisi merkittäviä mielihyvän elämyksiä ja luovuutta, ehkä kulttuurikin. (Kauhanen 2004, 17.)

Leikki on lapsen tapa ottaa maailma hallintaansa, koetella kokemaansa ja näkemäänsä. Lapsi jäljittelee leikkimällä sitä mikä on kiinnostavaa, kokeilee miltä mikäkin tuntuu ja koettaa ymmärtää myös toiminnan taustaa. (Hongisto-Åberg ym. 1994, 45.)

Leikki on huikea kokemus, kuten musiikki. Se vie leikkijän mennessään toiseen todellisuuteen. Leikkiessä aika ja paikka katoavat. Mutta leikki ei ole todellista, sen voi lopettaa milloin vain. Musiikissa ja musiikin avulla voi leikitellä, kokeilla, asioita ei tarvitse ottaa niin vakavasti, lisäksi leikkiin, leikkittelyyn kuuluu huumori.

Leikki on tarpeellista lapsen tunne-elämälle, sosiaaliselle ja tiedolliselle kehitykselle. Kun lapsi leikkii, kehittyvät muun muassa kieli, syy-seuraus ajattelu, luova ajattelu, ongelmanratkaisutaito ja kyky erottaa ulkoinen todellisuus leikistä. Lapsi oppii leikkiesään. Leikin avulla oppiminen on iloista ja elämänläheistä. Tämä luo myönteisen asennoitumisen tiedon hankkimiseen ja tutkimiseen. Luovuuteen tarvitsemme avoimuutta, aikaa, mielikuvitusta, itseluottamusta, tietoa, mielettömyyttä ja kykyä leikkiä. Luovuus ei ole vain taiteen ja taiteentekijöille kuuluva etuoikeus, vaan sitähän tarvitaan kaikilla elämän osa-alueilla. Leikki kuuluu myös aikuiselle. Esimerkiksi harrastukset voivat olla aikuisten leikkiä. Leikki tuo myös aikuisille mielihyvää. Leikki kuuluu elämäämme, aivan kuin hengittäminen, syöminen ja nukkuminen. (Leikin merkitys lapselle 2014.)

2.8 Dialogisuus opettamisessa

Opettajan dialoginen oleminen voi olla tärkeä ”lahja” oppilaalle, mutta myös opettaja voi saada siitä itselleen sekä voimaa että iloa. On ilmeistä, että oppiminen on luovempaa ja tehokkaampaa dialogisessa ilmapiirissä, kun saa olla levollisena, kohdattuna ja rauhassa. (Jordan-Kilkki & Pruuki 2013, 20.)

Opettajan ja oppilaan välinen kohtaaminen on aina ainutkertaista. Kohtaamisessa merkityksellisenä yhteyden rakentajana on oheisviestien, eleiden ja ilmeiden välittämä mielikuva tilanteen tärkeydestä. Parhaimmillaan kumpikin tulee siinä tietoiseksi toisen kokemuksesta. Edellä mainittuihin hetkiin yhdistyvät opetustilanteissa tiedollisen aineksen lisäksi kokemukset yhteisesti jaetuista merkityksistä, hetkistä, joissa yhteiset kokemukset saavat emotionaalisia merkityksiä ja voivat johtaa spontaaneihin jaetun ymmärryksen ja oivalluksen kokemuksiin. Emootiot ovat merkityksellisiä oppimismotivaation kannalta. Hakalan mukaan positiiviset tunnekokemukset edistävät oppimista ja motivaatiota. (Jordan-Kilkki & Pruuki 2013, 21.)

Opetustilanteessa opettajan kiireetön läsnäolo on usein oppimisen perusedellytys. Se voi tarjota oppilaalle tilaa avoimeen ilmaisuun ja omaan pohdintaan. Kiireetön läsnäolo lisää myös turvallisuuden tunnetta, joka haastavissa tilanteissa vähentää oppimiseen liittyvää painetta. Musiikin oppimisen näkökulmasta turvallisuuden tunne kulkee käsi kädessä luovan oppimisen kanssa. Oppilaan turvallisuuden kokemuksen syntymisen kannalta on merkityksellistä, että opettaja varauksettomasti hyväksyy oppilaan ihmisarvon, uskoo häneen ja myös osoittaa sen hänelle. (Jordan-Kilkki & Pruuki 2013, 21.)

3 Haastatteluja kohti

Työni toteutin aineistolähtöisesti ja käsittelen teoria- ja haastatteluaineistoa rinnakkain. Työssäni olen käyttänyt myös omia kokemuksiani. Haastattelut ovat työni pääaineistoa. Haastattelin työhöni viittä henkilöä, jotka ovat sekä soiton-, että musiikkileikkikoulunopettajia. Haastateltavat valikoituivat luontevasti siten, että osa heistä on asuinpaikkakuntani Tampereen seudulta ja osa opiskelupaikkakuntani Helsingin seudulta. Työni kannalta mielestäni hedelmällistä on, että osa haastateltavista on minulle tuttuja kollegoita ja osa uusia tuttavuuksia. Haastattelut toteutettiin eri musiikkioppilaitosten tiloissa. Haastateltavat ovat eri-ikäisiä, he kaikki ovat naisia. Haastattelut kestivät muutamista kymmenistä minuuteista noin tuntiin. Aluksi ajattelin haastattelujeni olevan ns. teema-haastatteluja, ts. teemojen ympärille rakentuvia keskusteluja. Sitten haastattelut saivat enemmänkin narratiivisen otteen. Narratiivi tarkoittaa kertomusta, se voi olla suullinen tai kirjallinen. Kertomuksessa on alku, keskikohta ja loppu. (Narratiivi 2011.) Seija Taivaisen (2014) sanat olivat oivallisia minulle työni vaiheissa ja selventämään itselleni työni tarkoitusta. Taivaisen sanat olivat oivallisia, koska koin opinnäytetyön tekemisen eräänlaiseksi tutkimusmatkaksi aiheesta. Sain tehdä matkan yhdessä haastateltavien kanssa, haastateltavat olivat työssäni asiantuntijoita. Taivainen kirjoittaa seuraavasti:

”Narratiivisesta näkökulmasta katsottuna olemme yhdessä matkalla. Ihminen on oman elämänsä asiantuntija. Hän tietää vastaukset kysymyksiinsä. Kuuntelijan tehtävä on olla läsnä ja vain kuunnella. Kun saa peilata ja ihmetellä elämänsä asioita yhdessä toisen kanssa, toivo ja inspiraatio alkavat herätä ja tulee tilaa uusille tarinoille, jotka luovat uusia elämisen mahdollisuuksia.”

En halunnut paljoa haastateltavia johdatella, siksi kertomukset tuntuivat luontevilta. Myös aiheeni vuoksi haastateltavan kertomus kokemuksistaan tuntui hyvältä. Haastattelutilanteessa välillämme ei ollut juurikaan keskustelua, vaan haastateltava puhui opinnäytetyöni aiheesta, mitä se hänelle merkitsee ja mitä ajatuksia se herättää. Lisäksi tarvittaessa tarkensin haastattelua muutamilla tukikysymyksillä. Toimin näin, koska halusin haastateltavieni äänet kuuluviin. Kaikille haastateltaville sopi, että nauhoitin haastattelun, sitten litteroin haastattelut kokonaisuudessaan.

Haastattelukysymykseni olivat, että miten äitiys muuttaa tai on muuttanut opetustyötä, opetusmenetelmiä, opettajan ja lasten vanhempien välisiä suhteita, oman arjen ja työn hallintaa sekä ajatuksia opettamisesta ja omasta identiteetistä.

Haastattelemisen oli riemastuttavan antoisaa, litteroiminen väsyttävää ja työlästä. Haastatteluissa selvisi, että haastateltavilla oli paljon yhteneviä ajatuksia. Oli mielenkiintoista, avartavaa ja opettavaista kuulla toisia musiikinopettajaäitejä. Mutta rehellisesti sanottuna olo oli välillä myös hämmästyntynyt, kuinka erilaisia persoonia olemmekaan ja kuinka eri tavoin ajattelemme. Haastateltavien ajatuksiin kytkeytyivät vahvasti myös omat henkilökohtaiset tilanteet, perheiden ilot ja murheet.

Tuntui myös hyvin luontevalta antaa haastateltaville uudet itselleni omasta elinpiiristäni merkitykselliset nimet, mielestäni näin he tulevat lukijaakin lähemmäksi, kuin pelkät koodit, numerot tai kirjaimet.

4 Äitiys ja oman arjen ja työn hallinta

4.1 Tavallinen työviikko/päivä ennen lasta

Ennen lapsen syntymää ollaan vapaita kuin taivaan linnut. Kaikki luonnollisesti fokusoi-
tuu enemmän itseän. Töitä voi tehdä niin paljon kuin omat voimavarat sallivat ja on
mielekäästä. Työt voi järjestää, kuten ne itselle parhaiten omaan aikatauluun sopivat.
Omaa jaksamista työssä voi täydentää mieleisillä harrastuksilla. Haastatteluissa nousi
samoja asioita esiin:

Kirsi: ”Niin, silloin ennenkö oli lasta, niin silloinhan mä pystyin niinkun tekemään
työtä silloin kun mä halusin. Ja harrastamaan mitä mä halusin. Mä olin niinku va-
paa, ajankäytöllisesti oli helppoa.”

Anna: ”Mun arki oli todella hektistä ennen lapsia. Tein tosi paljon töitä, ihan hir-
veesti. Mulla oli tosi paljon oppilaita, sitte mulla oli ne jatko-opinnot, siis noi ne
erikoistumisopinnot.”

4.2 Lapsen odotus, syntymä

Vielä ensimmäistä lasta odottaessakin arki jatkuu lähes entisenlaisena. Tässä muuta-
mia haastattelukommentteja:

Sari: ”Aamut alko vähän myöhemmin ennen lasta, se ite päivärytmi. Tietenkin sil-
lon soitti paljon viulua ja valmisteli sitä b-kurssitutkintoa, niin kyllähän siihen pal-
jon aikaa meni. Mut mä olin silloin myös tavallaan täällä Metropoliasa sen puol-
vuotta, kun olin raskaana ja samaan aikaan tein sen loppututkinnon Turussa. Ei
se oo niin paha, siellä oli vaan sit se b-kurssitutkinto ja täällä olin alottanu tän,
tän, mutta tota et siinä oli sit vähä kahta koulua, mut aika simmittin kevyesti mä
alottelin sitä.”

Maija: ”Mä oon saanut kaksi ensimmäistä lasta, kun mä vielä opiskelin. Elikkä mä
muistan, kun toisen lapsen sain, soitin synnytyslaitokselta pediopettajalle, että
voitko huolehtia minun pedioppilaistani.”

Mutta raskaus saattaa viedä voimia yli odotusten, eivätkä kaikki suunnitelmat toteudu-
kaan. Eräs haastateltava kertoi näin:

Anna: ”Ne jatko-opinnot jäi kesken kun tämä esikoinen... tuln raskaaksi ja oli hir-
veesti töitä, niin en sitte enää jaksanu sitä. Oli resitaali ihan viimeistä vaille val-
mis, sitte niinku ei enää ollu voimia tehdä sitä. Et se jäi.”

Valmistautuminen äitinä oloon on alkanut raskauden myötä, kuitenkin vasta lapsen syntymä tuo mukanaan elämänmuutoksen. Kuten yksi haastateltava totesi:

Tuovi: ”Odotusaika ja lapsen syntymä vaikutti siihen, että sukelsin sinne lapsen maailmaan paremmin ja ymmärsin niinku tiettyjä asioita paremmin. Että tavallaan niinku se suhtautuminen hieman niin kuin muuttui lapsiin. Ja osas ottaa omassa työssä myös sitä sitten niitten lasten omia asioita esiin, se on siis jäänyt pysyvästi tähän työminään.”

4.3 Töihin paluu lapsen syntymän jälkeen

Miten arki sujuu lapsen syntymän, ison elämänmuutoksen jälkeen? Eräs haastateltava muisteli seuraavasti:

Anna: ”Sit ku synty tää mejän lapsi, niin sittenhän me perustettiin tää mejän yritys. Ja sitte mulla oli kaks opintoa, tein yrittäjäkurssin ja muskariopintoja ja perustin yrityksen ja kävin kaupunginorkesterissa kyllä vielä sitte keikoilla, ett ei se vielä loppunu siihen... ensimmäisen kanssa oli vielä enemmän se työminä päällä, nyt kun on toinen tullu, niin sit se on vielä enemmän avannu sitä, ett miten tärkeä se on olla siellä”

Lapsen syntymän jälkeen arjen hallinta muuttuu. Hallittavien asioiden määrä lisääntyy, vastuu lisääntyy. Yksi haastateltavista kertoo omista kokemuksistaan:

Kirsi: ”Sitten kun mä tulin töihin äitiysloman jälkeen, lapsi oli hyvin pieni. Ja tota, silloin tietenkä tuli nää hoitojärjestelyt eteen ja elämäntilanteet siinä muuttu vähitellen. Ja tota piti löytää sellanen hoitopaikka, missä olis vuorohoitomahdollisuus. Ja sitten se hoitopaikka oli automatkan päässä. Ja tota, päivät oli epäsäännölliset. Täytyy yrittää järjestää se työpäivä sellaseks, että lapsella olis mahdollisimman hyvä olla. Se oli mun tavoitteeni.”

Kun äiti menee taas töihin, saattaa lapsi olla hyvin kiinni äidissä ja kotona ollessa suostuu olemaan vain sylissä. Lapsi saattaa heräillä öisin ja suostuu nukkumaan vain vanhempien vieressä. Äidin kaipuussa vain äiti kelpaa pukemisavuksi ja iltasadun lukijaksi. Kuitenkin äidillä olisi kotitöitä kodin ulkopuolisista töistä ja niiden suunnitteluista puhuttavana.

Maija: ”Se tekee siitä kaoottista (naurua)! Se on selvä juttu ainakin mulle, kun mä opiskelen ja käyn töissä ja on nää lapset. Se on niinku semmosta kaistapäisen hommaa...joo...jos olisin ilman lapsia, tekisin varmaan huolellisia suunnitelmia tosiaan ja niinku semmosia ja kaikki olis tosi vimpan päälle, niinku aina muutenki asiat, mutta tässä sitä oppii tekemään niinku silleen suht nopsia. Varmaan siihen saa menemään aikaa niin paljon kun haluaa.”

Lapsen syntymän jälkeen töihin paluu edellyttää ajankäytöllistä tehokkuutta, uusi tekijä vaatii osansa. Seuraavassa erään haastateltavan mietteitä asiasta:

Sari: ”Niin se aikataulutus on ihan numero yksi!” ”Tietenkin sitte no kaikin puolin kaikesta ajankäytöstä on tullut paljon tehokkaampaa luonnollisesti. Pitää rajata se aika ja aina etsii se aika. Mutt mä oon kokenu senkin aika hyväks ja täällä opiskelumaailmassakin tosi hyvin pystyy. Kun on se aika, niin silloin tulee kans tehtyä, ett sit helposti jää ehkä muuten roikkumaan, kun sitä aikaa on tosi paljon. Ett nyt on mentävä kotiin, on tehtävä siellä ja saa tehdä ja olla. Mun mielestä se on ollu tosi kuitenkin positiivinenkin juttu ilman muuta.”

Ennen lapsen syntymää ei ole käsitystä, siitä mitä usein heräily on, vaikka olisikin tietoinen pienten lasten valvottamisesta, puhumattakaan lasten sairasteluista. Joskus pikku flunssa ei menekään ohi, vaan jälkitautilta tulee kivulias korvatulehdus ja sen jälkitautilta keuhkoputken tulehdus.

Anna: ”Ja... toki tietysti onhan siitä ollut hankaluuttakin sitten siitä, että on lapsia, omia. Kun on valvottu öitä, niin että sitte meinaa olla aika vaikeeta aamulla mennä vetämään muskareita, jos varsinkaan ei saa sijaista ja lapsi on kipeenä. Et siinä myös niitä semmosia, et ei meinais jaksaa sitte kun ollu omat kiukut ja kiukunpuuskat aamulla lähtiessä ja kaikki tämmöset ja sitte meet sinne niinku työpaikalle ja siellä kohtaat ne samat kiukuttelevat tavallaan. Mutta se on eri asia, koska ne ei oo omia ja niihin osaa suhtautua vähän eri tavalla.”

Haastatteluissa selvisi myös, että haastateltavat kokevat soitonopettajan ja musiikki-leikkikoulunopettajan työn mielekkääksi, jopa niin mielekkääksi, että se vie mukanaan. Se taas tuo tullessaan riittämättömyyden tunteita, työnteon moraali on kova.

Anna: ”Että mä oon aina ollu työorientoitunut ja kunnianhimoinen ihminen ja olen sitä edelleenkin. Mutta perhe havahdutti siihen, että joku muu asia on tärkeempi, kun se työ, työ ja minä, minä tai se työminä. Työminä oli semmonen hyvin niinku innostunut kaikesta ja halukas tekemään ihan kaikkee, eikä mihinkään osannu sanoa ei. Ja sitä on sitte lapsen kanssa opeteltu sitä ei-sanomista.”

Myös vanhempana koettiin riittämättömyyttä, varsinkin työajan suhteen. Yleensä musiikkioppilaitoksen opettaja lähtee töihin, kun muu perhe tulee päivähoidosta, koulusta ja töistä. Haastatteluissakin nousi esiin seuraavaa:

Anna: ”Mies soittaa illalla, että äkkiä, äkkiä kotiin. Että täällä huudetaan ja kiukutellaan. Ja silloin tulee se riittämättömyyden tunne, kun rakastaa tätä työtä. Ja sitten pitäis olla niinku kahdessa paikassa yhtä aikaa ja siitä tulee se ristiriita, että haluais olla siellä ja tehdä ne asiat hyvin ja haluais olla myös hyvä kotona, niinku läsnä.”

5 Äiti opettamassa

5.1 ”Lasten kanssa on niinku rennommin”

Oma lapsi on saattanut opetuksen rennommaksi, tunneilla rohkenee heittäytyä. Kun olen tullut äidiksi, lapseni ovat tuoneet mukanaan määräämättömästi hyvää ja kaunista, mutta myös esimerkiksi kaaosta, epäsiisteyttä ja meteliä. Se on opettanut, että kaikkea ei tarvitse ottaa niin vakavasti. Elämässä sattuu ja tapahtuu kaikille. Erehtyminen, unohtaminen ja myöhästyminen eivät ole hyviä tapoja, mutta ne ovat inhimillisiä. Olen oppinut omien lasteni myötä hyväksymään omat puutteeni ja olen oppinut elämään niiden kanssa. Oman kokemukseni perusteella, kun opettaja opettaa rennommalla otteella, myös oppilas tohtii rentoutua tekemään musiikkia. Kun näytän oman innostukseni asiassa, monesti syntyy oppilaassa innostus ja motivaatio asiaa kohtaan. Jos opettaja uskaltaa heittäytyä opetuksessaan, myös oppilaalla on opettajan esimerkin voimasta ja innoittamana lupa heittäytyä, kokea onnistumisia, mutta myös epäonnistumiset kuuluvat elämään. Opettajan ja oppilaan yhteisen luovuuden syntyminen edellyttää luottamuksen ja vapauden ilmapiiriä. Eräät haastateltavat kertoivat seuraavaa:

Maija: ”Sillä on varmaan sellanen merkitys tietysti, että lasten kanssa on niinku rennommin. Niitä ei sillä tavalla pelkää (naurua), koska mä voisin kuvitella, että jos ei ole lapsia, niin se on vähän semmonen, tota semmonen ”Terra incognita”

Anna: ”Ja sitte, sitte tää niinku suhtautuminen, ettei pelkää enää.”

Toki on myös niin, että työ tekijäänsä opettaa. Mitä enemmän opettajalla on työvuosia, sitä enemmän hänellä on kokemusta erilaisista oppijoista.

5.2 ”Musta on hirveen hauskaa temmeltää niiden kanssa ja sylitellä niitä”

Oman lapsen myötä rohkenee herkemmin koskettaa, rohkenee sanoa. Meidän työsämme on välttämätöntä koskettaa ainakin soittoasentoja opetettaessa ja niitä tarkistettaessa. Omasta mielestäni on rikkaus saada koskettaa ja tulla näin lähemmäksi oppilasta. Toki on lapsia ja nuoria, jotka eivät pidä kosketuksesta tai se on heille jopa mahdotonta. Itselleni on luonnollista koskettaa. Koskettamisen hyvää tekevää vaikutusta ja merkitystä on tutkittu, eikä suotta, tarvitsemme kosketusta.

Joskus on tilanteita, että lasta pitää rauhoittaa, tai estää satuttamasta toista lasta. Näihin tilanteisiin puutun ehdottomasti nopeammin, reippaammin, viivyttämättä ja kainostelematta omilta lapsilta saadun kokemuksen myötä.

Jos joskus musiikkileikkikoulutunnilla leikitänkin jotain ryhmäläisistä, koen, että se lähentää meitä. Ennen omia lapsia pelkäsin, että jos pikkuinen ei pidäkään leikittämistä ja alkaa itkeä. Nytkin voi käydä niin, mutta en pelästy sitä. Lapsukaisella voi olla huono hetki, eikä sylittely silloin sovi. Toisella kerralla voi olla toisin. Kosketan omia lapsia mieluusti, vaikka lohduttaakseni tai kehuakseni, niin myös viuluoppilaitani. Oppilaani koskettaminen on tullut helpommaksi ja luonnollisemmaksi, kun teen sitä jatkuvasti omien lasteni kanssa. Myös haastatteluista nousi esiin ajatuksia koskettamisesta.

Maija: ”Kun mull oli tää päivä pelkkiä noita perheryhmiä. Niin sit tulee sellanen niinku, jotenkin mull on hirveen hauskaa niiden pienten lasten kanssa, omat lapset on jo vähän isompia. Musta on ihan hirveen hauskaa temmeltää niiden kanssa ja sylitellä niitä.”

Mielestäni musiikkioppilaitoksen opettaja koskettaa tehdäkseen hyvää, rohkaistakseen, kosketus on ennen kaikkea positiivinen ja hyväksyvä. Esimerkiksi luokkakonsertin jälkeen tuntuu hyvin luontevalta halata oppilasta ja antaa palautetta, jutustella yhdessä esiintymisestä.

5.3 ”Nyt mä uskallan niiden kanssa pelleillä ja höpötellä”

Sanomisen rohkeus on tärkeää siksi, että varsinkin ryhmäopetuksen ryhmän hallinnan vuoksi täytyy voida sanoa ikävistäkin asioista. Sanomisen rohkeuden lisäksi tarvitaan myös kuuntelemisen taitoa. Edellisten lisäksi selkeät säännöt ja ohjeet ja niiden noudattaminen tuovat turvaa tunnilla toimimiseen, voidaan keskittyä oppimiseen. Ylipäänsä on hyvä, että tunneilla on avoimen keskustelun ilmapiiri. Keskustelu myös vapauttaa tunnelmaa tunnilla. Ja huumori on itselleni tärkeä elementti ja se nousee esiin myös haastatteluista.

Sari: ”Mutt kuitenkin, ett nyt oon Leevin myötä enemmän jämäkkä ja jämpäti sanomisissa tunneilla mun mielestä, mä koen sen itelleni hyvin tärkeäksi.”

Maija: ”Mä luulen, et sitä ei ehkä, jos mulla ei olis omia lapsia, uskaltaisinko olla niin vapaasti niiden lasten kanssa, kun nyt mä uskallan niiden kanssa pelleillä ja höpötellä ja muuta, niin se on ehkä se.”

5.4 ”Lapsesta ja vauvoista vaistoa asioita”

Oma lapsi on tuonut pitkämielisyyttä, jaksaa pidempään kannustaa yrittämään. Oma kärsivällisyyteni on lisääntynyt huomattavasti. Oppilasta osaa myös ”lukea” paremmin. Penkissä kiemurtelu ei ole välttämättä levottomuutta ja välinpitämättömyyttä opetettava asiaa kohtaan, vaan pikku oppilaalla onkin oikeasti pissahätä. Myös pienen oppilaan puheesta saa paremmin selvää oman lapsen puhumaan oppimisen jälkeen. Eräs haastateltava kertoi seuraavasti:

Maija: ”Lapsesta ja vauvoista vaistoa asioita, joita ei ehkä vaistoaisi ilman omia kokemuksia lapsista.”

5.5 ”Niin se tietosuus lapsen ikätasoihin liittyvästä kyvykkyydestä”

Haastateltaville lapsen yleisen sekä musiikillisen kehitystason käsittäminen on konkretisoitunut oman lapsen myötä. Vaatimisen käsitteen ymmärtää laajemmin ja osaa asettaa vaatimukset jokaiselle lapselle paremmin hänen henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti, kaikki eivät ole veistetty samasta puusta.

Kirsi: ”Niin se tietosuus lapsen ikätasoihin liittyvästä kyvykkyydestä (naurua), niin se on varmaan konkretisoitunut siinä. Ja se, tavallaan semmonen harha mitä on opettajana aina niinku luullu, että se laps, kun se tulee tänne tunnille, et se on valtavan motivoitunut ja se ymmärtää kaiken mitä mä täällä kerron. Ja se laps harjottelee kotona. Niin sitten oman lapsen soittoharrastuksen myötä niinku oon ymmärtäny, kuinka se laps ymmärtää ne asiat omalla tavallaan. Ja lapselle riittävä taso on jotain ihan muuta, kun opettajalle se riittävä taso ”

Varsinkin musiikkileikkikoulutunnilla saattaa joskus tuntua, että jonkun lapsen paikka ei ole muskarissa, koska hän on kovin levoton tunnilla. Tai joku lapsi tuntuu ylenpalttisen aralta ja vetäytyvältä. Oma lapsi saattaa kuitenkin tuoda ymmärrystä, että asia on toisin. Lapsi nauttii musiikista ja oppii omalla tavallaan. Haastatteluista nousi esiin seuraavaa:

Sari: ”Kyllä se siihen oman ulottuvuutensa ihan ilman muuta tuo, semmosen tietosuuden tavallaan siitä, että miten se lapsi... en tiiä mitä pieni lapsi ajattelee, kummä sitä opetan, mut se, et siel voi tapahtua vaikka mitä ja et hyvin vähän loppujen lopuksi on nähtävissä siitä mitä siellä, mikä mieleen tarttuukin. Se on usein mielessä, että vaikka, sitä on ajatellu Leevinkin kohalla, et sitä ei tajuukaan mitä sinne mieleen jää ja sit jossain vaiheessa se nousee esiin jossain puheessa, että mä oon aika varma se on opetusmaailmassa ihan samalla tavalla. Et vaikka nyt muskaritilanteessakin saattaa usein olla, että on muuta vipinää ympärillä, niin jos sitä vanhemmat harmittelee, niin on kyl vaan sanonu, et ei se ollekaan paha oo välttämättä, että sinne jää kukin tavallaan...”

Oppiiko oppilas enemmän ja helpommin mitä elämyksellisimmin opettaja jaksaa ja osaa opettaa runsain esimerkein, jopa henkilökohtaisin esimerkein? Oma tyttäreni jaksaa soittaessaan hihitellen toistella sello-opettajansa hauskoja hokemia rytmin omaksumisen avuksi ”Milano, Torino, Napoli kaupunkeja Euroopan”. Kun opettaja on onnistunut välittämään tietoa ja oppilas oppinut asian, voi riemu olla rajaton ja uuttaa taitoa kokeillaan tiuhaan, tai uutta tietoa testataan jatkuvasti. Parasta oppimistahan on, jos vielä oppii tietoaan soveltamaan. Tässä erään haastateltavan riemastuttava kommentti asiasta:

Kirsi: ”Niinkun esimerkiksi joku nuotinluku mitä siellä muskarissa mentiin vähän, niin oli mielenkiintoista, että se asia siirty. Tietenkin oma lapseni näki myös kotona, mulla oli joku yksityisoppilas, et se näki, et mä opetan ja se näki ja oli nähnyt nuottiviivastoja ja näin, mut et sehän näki joka paikassa. Tumpun, jos tumpussa oli jotain kukkakuvio, niin se laulo so, la. Tai se laulo räsymaton raidoista, se näki joka paikassa sen. So, la, so, mi. Se on niinku sellanen tiedollinen asia, mikä sieltä, minkä niinku muistaa. Se oli semmonen aika, tuntu kivalta, että näki, että se laps oli napannu sen. Niin jotenki sen asian siirtäminen omaan opetukseen olis kauheen kiva, että osais aina tuoda sellasia elämyksiä ja kokemuksia, et se siirtyis.”

Kun on omakohtainen ja jatkuva kokemus lapsesta ja nuoresta kehityskiemuroineen, joskus sopivassa tilanteessa osaa vetäistä oikeasta narusta. Yksi haastateltavista toteasi seuraavasti:

Tuovi: ”Opetustyöhän on kasvatustyötä ja nyt kun kasvattaa omia lapsia, niin on paljon helpompi sitte myös käydä oppilaitten kanssa tiettyjä asioita ja kommunikoida. Ja tavallaan ymmärtää, jos se semmonen, niinku esimerkiks murrosikäisenkin oppilas tai sitten ihan pieni, että tietää vähä mitä heidän niinku kehitysvaihe on just sillä hetkellä ja osaa, osaa jotenkin antaa niin kuin ohjetta tai ylipäättään niinku mennä sen lapsen tasolle.”

6 Uusia opetusmenetelmiä

6.1 ”Leikin kautta lähteminen ihan mihin tahansa”

Mitä pienempää lasta opettaa, sitä oleellisempaa on kyky päästä lapsen maailmaan. Leikki on lapsen tapa ottaa asioita haltuunsa. Oman lapsen kanssa on luonnollista leikkiä ja lapsi oppii leikin avulla huomaamatta erilaisia esim. motorisia (hyppiminen, hiipiminen), emotionaalisia (suuttumuksen hallinta, eri tunnetilat) tai sosiaalisia taitoja (oman vuoron odottaminen). On rikkaus saada opettaa leikin avulla.

Sari: ”Mutt ett se leikin kautta lähteminen ihan mihin tahansa tuntuu, ett se on niinku ett auttaa itteensäkin kyllä, ei pelkästään lapsia tuleen mukaan, mutt ett se semmonen punanen lanka siinä hommassa ja aina joku leikki alustuksena tai joku semmonen mielikuva sitte ja ehkä voi olla, että mä oon sit, tietenki se on mun oma tempo, mut myös omalla lapsellakin on aika semmonen, ett säilyy mielenkiinto, nii ett ei nyt nopee, mut semmonen ett täytyy olla aika niinku tarkkana siinä, että missä vaiheessa mitäkin.”

6.2 ”Ne on alun perinkin ollut aika lapsilähtöiset ne menetelmät”

Kaikilla haastateltavilla oli yhteneväinen näkemys lapsilähtöisistä opetusmenetelmistä. Lapsilähtöisyyden, eli lapsesta käsin lähtevän vastakohta on aikuiskeskeisyys. Tunnin alussa kysyn oppilaan kuulumisia, toki se kuuluu hyviin tapoihin, mutta olen myös aidosti kiinnostunut kuulemaan mitä hänelle kuuluu. Oppilaan olisi hyvä saada onnistumisen kokemuksia, kannustusta, rohkaisua ja kiitosta. Se, että opettaja tekee tunneilla virheitä, antaa myös oppilaalle tilaa olla epätäydellinen.

Tuovi: ”No kyllähän ne on alun perinkin ollut aika lapsilähtöiset ne menetelmät tietysti. Käytin aika paljon samalla tavalla ennen lapsiakin. Ehkä se on sitte selasta, että on niinku kokenut oman lapsen kautta niinku näitä samoja asioita, mitä kotona niinku on laulettu esimerkiksi ja tehty tiettyjä harjoituksia, sitte niinku leikitty, niin ne on tullu sitte työhön. Että tavallaan niinku tullu sellasia uusia asioita, mitä on keksiny oman lapsen myötä, omia asioita, mitkä sitten on tullut siihen työhön. Että aikasemmin oli ikään kuin se mitä on opiskellut ja sitte tavallaan semmoset niinku perusasiat, mut sitte jotenkin on tullut sit syvemmäksi ja se, että on tullut sitä omaa.

6.3 ”Tavoitteitten ja menetelmien tarkistamiseen...”

Aika-ajoin opettajana tarkistaa ja miettii käyttämiään menetelmiä esimerkiksi syventyessään alan kirjallisuuteen tai osallistuessaan erilaisiin koulutustapahtumiin. Mutta

myös oman lapsen musiikin opiskelun seuraaminen saa aikaan sen, että käyttämiään opetusmenetelmiä tulee tarkistaneeksi. Eräs haastateltava kertoi:

Kirsi: ”Niin, niitä tavoitteita on... se on varmaan herättänyt, se oman lapsen seuraaminen, niin, justiin niit, niitä omassa opetuksessa niitten tavoitteitten ja menetelmien tarkistamiseen... niin se oli se, kun näki niitten opettajien menetelmät ja tavoitteet ja oli opettajana itsellä jotkut, ja jos ne oli vähän ristiriitaisia opettajan, sen oman lapsen opettajan kanssa ja kun tunsin sen oman lapsensa, tiesi, että noi menetelmät taikka noi tavoitteet ne ei täyty, tai niitä ei voida käyttää, tai ne ei toimi sen lapsen kohdalla. Niin, se on ehkä avannut sitten tähän omaan opetukseen semmosta kykyä, et näkee, yrittää nähdä sitä enemmän, kuin että vain sanelis, et miten teen... Mut en epäile, etteikö sellanenki, jolla ei ole omaa lasta, niin pystyis sitä tekemään. Et kyllä se sitten taas sitä, tällanen ihmisen kyky asettua toisen ihmisen asemaan, kuunnella sitä toista, kuunnella sitä oppijaa, havainnoida sitä, niin mun mielestä se on sitä samaa. Et ei voi ajatella, että pelkästään äidit tai isät vois olla opettajia, tai olis parempia opettajia, ei. Et kyllä se on siinä sen ihmisen kyvyssä kohdata toinen ihminen, tai opettajan kyvyssä.”

6.4 ”Paljo oppia sinne muskariopettajuuteen”

Vaikka lapsiperheen arki voi olla välillä haastavaa, voi sieltä saada käyttökelpoisia ja toimivia käytännön menetelmiä musiikinopettajatyötönsä helpottamaan. Tässä eräs haastattelukommentti:

Anna: ”Puheen kanssa ollaan opeteltu, niin ollaan käytetty apumenetelmiä, kaikenlaisia kuvia ihan arkielämässä niinku puheen apuna ja tämmösiä kuvajärjestyksiä ja muuta, niin sieltä on tullu aika paljo oppia sinne muskariopettajuuteen. Että tämmösiä kuvamalleja ja kuvajuttuja vois käyttää muskarissa. Ja erityisesti tulee mieleen jotenki ne pikkupojat, jotka ei aina hokaa, että mitä, mitä ollaan nyt tekemässä, minne ollaan menossa, ne on ihan haavi auki... oon piirtänyt, että nyt mennään. Tai tehdään se järjestys, vaikka se tuntijärjestys. Nyt avataan soitto-rosia, sitte tehdään joku muu juttu ja mitä sitte tehdäänkin. Että on se järjestys siellä. Piirrettynä. Se on helppo tehdä nopeesti tilanteen mukaan. Toki sitte ihan kuvia... että tässä on tää Koira-laulu, tai kyllähän nyt muutenkin käytetään meillä tuolla (muskarissa) aika paljo semmosta kuvallista juttua.”

6.5 ”Se on sitä kohtaamista ja iloa”

Haastatteluissa opetusmenetelmien rinnalle nousivat myös tärkeät ja merkitykselliset vuorovaikutus, kohtaaminen, ilo ja yhdessä tekeminen. On tärkeää, että opettaja luo ilmapiirin, joka henkii turvallisuutta ja luottamusta.

Maija: ”Hmm...se ei oo niinkään niitä menetelmiä, se on sitä kohtaamista ja iloa ja sitä kautta, että ollaan yhdessä ja tehdään asioita, jotka on kivaa ja herättää sitä mielenkiintoa, ett ne metodit ja menetelmät, ne on niinku toissijaisia. Ne on vaan se väline siihen ja niitä sitten kykyjen ja tarpeen mukaan, ehkä se.”

Tärkeää on myös vuorovaikutuksen merkityksen tiedostaminen. Eräs haastateltava totesikin:

Tuovi: ”Sit toinen asia on tietysti nää ryhmät, se on tää vuorovaikutus. Sekä oma lapsi, oma työ, sekä omat oppilaat inspiroi yhtälailla, se on tämmönen kolmio.”

Musiikin opettaminen on muutakin musiikin ja soittotaitojen kehittämisen lisäksi. Itselläni on halu pyrkiä kasvattamaan oppilaita myös ihmisinä. Haluan huomioida oppilaitteni hyvinvoinnin ja kehityksen kokonaisvaltaisesti. Musiikin opettaminen ei mielestäni ole vain taitojen luomista ja ulkokohtaista suorittamista, vaan musiikki tuo sisältöä ja iloa lapsen ja nuoren elämään.

6.6 ”Omat lapset on inspiroinu tekemään omaa materiaalia”

Oma lapsi voi auttaa ratkomaan ongelmia opetustyössä. Kotona voi kokeilla tunneilla syntyneiden ongelmien ratkaisuja. Konkreettisesti olen leikkinyt musiikkileikkikoulun lauluja ja leikkejä omien pieneni kanssa. Olen kokeillut innostuvatko lapset jostakin tietystä laulusta, toimiiko laulu tai leikki käytännössä. Tai jos se ei ole tunnilla tuntunut toimivan, että miten voisin sitä muuttaa parempaan suuntaan.

Tai mikä kappale olisi mieluista soitettava soittotunnilla? Miten saman ikäinen lapsi materiaalista innostuu? Ja miten kappaleen opettaa, mitä oheisharjoituksia kannattaisi käyttää? Tässä erään haastateltavan ajatuksia asiasta:

Tuovi: ”Omat lapset on inspiroinu tekemään omaa materiaalia. Ja kun on huomannu, että heillä on ollu joku asia, sellanen joka vaatii harjotusta, sit on poikunut, että tätä tämmöstä vois harjotella. Se alko just sillon, kun mun tää ensimmäinen lapsi oli pieni, niin silloin mä keksin näitä pieniä juttuja.”

Toisaalta, jos omien lapsieni urheiluharrastuksista tulee hyvä venytys tai tasapainoharjoitus, toki niitä haluan omassa työssäni hyödyntää. Koen myös usein Ahaa-elämyksiä, kun harjoitteleminen lasteni kanssa heidän soittoläksyjään tai tarkistan heidän koulusta tulleita kotitehtäviä.

7 Opettajaäiti sekä opettajan ja lasten vanhempien väliset suhteet

7.1 ”On sitte näitten vanhempien kanssa semmonen selkee yhteys”

Oppilaitten vanhempien kanssa on oman lapsen myötä yhteinen ”vanhempien kieli”. Onhan esimerkiksi helpompi puhua vaikka musiikkikappaleesta tai teoksesta, jonka molemmat tai kaikki keskustelijat ovat kuulleet. Muistan nähneeni joskus jossain seuraavan oivallisen lauseen ”Yhteinen kieli takaa yhteisen ymmärryksen”. Tästä puhuttiin haastatteluissa seuraavasti:

Anna: ”Niin se helpottaa myös sitte, kun on omat lapset, niin on sitte näitten vanhempien kanssa semmonen selkee yhteys. Se on ollu rikkaus, just sitte voi keskustella niistä vaippajutuista niitten vauvaäitien kans (naurua), kun tietää siitä asiasta. Vaik eihän sitä tarvi olla, voihan olla hyvä opettaja ilman omia lapsia ja on. Mutta kyllä se on toisaalta auttanut ymmärtämään.”

Itse koen, että varsinkin negatiivisten tunteiden jakaminen on omien lasten syntymien jälkeen helpompaa. Ymmärrän, että aina kaikki ei mene kuin Strömsössä. Eräs haastattava toikin haastatteluissa tätä esiin näin:

Sari: ”Leevi on hyvin eläväinen myöskin, jos sille tuulelle sattuu, niin ymmärtää sen, et niin sen kuuluukin olla, et ei se oo vaarallista. Just se, et ku se viipottaa. Niinku kyl sen vanhemman pahan, semmosen huonon olon siitäkin... ymmärrän et se turhauttaa ja et taas toi menee tuolla, et kaikki se on helpompi ymmärtää varmaan nyt.”

7.2 ”Mä voin sanoa, että mä tiedän”

Kun opettajalla itsellään on lapsia, on oppilaitten vanhempien kanssa luonnollista vedota omaan kokemukseen erilaisissa tilanteissa. Haastatteluissa nousikin esiin yhteinen kokemus:

Tuovi: ”No ei mun mielestä vanhemmuus ihan hirveesti vaikuta opettajan ja lasten vanhempien välisiin suhteisiin. Mutta voi aina sanoa esimerkiksi, jos vanhempi sanoa, nyt on ollu tällanen tilanne, että kotona ei olla hirveesti harjoteltu. Mä voin sanoa, että mä tiedän. Että meillä on ollut kotona näin, että mä oon tehnyt kotona näin mun lasten kanssa. Että kokeillaanko teidänkin kanssa?”

7.3 ”Semmonen psykologinen vaikutus vanhemmuudella on itselle”

Usean haastateltavan kanssa käydyistä keskusteluista nousi esille tunne vanhemmuuden tuomasta luottamuksesta itseän ja sen positiivisesta vaikutuksesta opettajan ja lasten vanhempien välisiin suhteisiin.

Maija: ”Mut mä luulen, että semmonen psykologinen vaikutus vanhemmuudella on itselle, että ehkä vanhemmat ei niin pelota.”

Kun itse valmistuin, olin 22-vuotias. Muistan kuinka useamman kerran vanhemmat kehottivat lastaan lähtemään tytön, eli minun mukaani. Muistan kuinka se raivostutti. Minähän olin aikuinen ja opettaja, enkä enää mikään tytönheitukka. Sellainen tokaisu murensi itsetuntoa.

Monesti muskaritunnin rentoutushetkessä yhtäläillä kuin säästystunnilla törmää tilanteeseen, että vanhemmat puhua pulputtavat fortissimo, vaikka huomion täytyisi olla musiikissa ja lapsissa. Nuorena opettajana purin hammasta ja nielin, tai yritin piipittää. Sittemmin olen rohjennut ottaa tilanteen haltuun, keskiössä ovat todellakin musiikki ja lapset, eivät vanhemmat ja uusi lastenvaatemerkki, uimakoulun käytännöt tai isosisaruksen ruoka-aineallergiat. Myös yksi haastatelluista nosti saman näkökulman esiin:

Maija: ”Mut mä voisin kuvitella ja mitä mä oon kuullu, että vanhemmat voi olla tosi pelottavia, niin ehkä siinä mielessä mä koen itse, mä en sitä toki nyt ääneen sano, mut mul on itsellä sellanen auktoriteettiolo. Että been there, done that ja niinku, et sit, kun välillä vanhemmatkin, niilläkin on niitä omia kotkotuksia ja muuta, ne pistää silleen vähän niinku omaan lokeroon. Että ehkä enemmän silleen katsoo sillai kokonaisuutta... se on juuri niin, nimenomaan siihen se vaikuttaa. Joskus vanhemmat on epätietosia, että mitä ne tekee lapsensa kanssa ja näin ja sitten ne on joskus sanonu. Ja mullakin on omia lapsia ja on niitä useampiakin niitä lapsia ja tulee tämmönen puhe. Sitten he usein, että onko sinulla jotakin, voisitko neuvoa? Ja näin, että semmonen ehkä vähän. Mutta muuten se on vaan itselle semmonen olo.”

Kun ollaan lähdössä kiireellä päivän rientoihin ja lapsi oksentaa äidin hiukset ja vaatteet, että muu ei auta kuin suihku ja uudet vaatteet ja lähdetään myöhässä oikeassa jalassa vasemman jalan kenkä. Se on kasvattanut ihmisenä minua ainakin. Tässä vielä erään haastateltavan näkemys:

Maija: ”Kyllä se varmaan siinäkin on sitte tietty semmonen vähän niinku osaa katsoa sitä elämää vähän kokonaisempana, niitä lapsia tai koko sitä kenttää ehkä vähän niinku semmosesta isommasta vinkkelistä.”

8 Äitiys ja ajatuksia opettamisesta ja omasta identiteetistä

Musiikkioppilaitoksenopettajan identiteetti muovautuu opiskelun ja työn aikana, myös vanhemmuus muokkaa sitä. Vuorovaikutus ympäristön kanssa on tärkeä. Ammatti-identiteettiin liittyy mielestäni pohdinta siitä, minkälainen suhde muusikkoudella ja kasvattajalla minulla työssäni on. Opettajan roolissa toimiminen ja kokemukset itsestä opettajan roolissa ovat tärkeitä. Musiikkioppilaitoksen opettajan työssä oma persoona nivoutuu työhön väkevästi, koska työssä tunteet ja minuus ovat hyvin vahvasti läsnä. Työssämme tarvitaan luovaa panosta ja sitoutumista.

Äidiksi tulon myötä käsitys itsestä muuttuu. Minkälainen on äidin rooli, onko se yhteiskunnan ihanne pullan tuoksuista äidistä? Äitiys tuo tullessaan ristiriitaa. Lapsi tuo tullessaan merkityksellisyyttä, iloa ja pätevyyden tunnetta. Toisaalta taas syyllisyyttä huolta ja väsymystä. Varmasti äitiyskin on oppimisprosessi.

Vanhemmuus lisää haastateltavien mielestä itsevarmuutta opettamisessa. Tietää mitä ja miten tekee.

Sari: ”Kyllä se tuo semmosen...mun mielestä se tuo semmosen itsevarmuuden myös opettamiseen, et kuusvuotiaidenkin lasten kanssa uskaltaa olla se aikuinen ja pienempienkin kanssa, mut et sillä tavalla lempeästi, mut kuitenkin et on jäykkä ja jämpä, mun mielestä se on, mä koen sen itelleni hyvin tärkeäksi... vaikutusta ainakin varmasti on, että kyllähän se on hirveesti tuonut sinulle semmosta kuitenkin omakohtasta näkemystä ja uudenlaista näkemystä siitä mitä sen pienen lapsen kanssa ihan oikeesti se on. Jos nyt mitä ajattelin, ennen niin moni asia oli paljon tiukempaa tai mustavalkosempaa. No ei pelkästään opetustilanteissa, ihan ylipäätään elämässä.”

Eräs haastateltavista lisäsi tähän vielä:

Maija: ”Mä aattelen, että ehkä mä en oo opettajatyyppi, ett mä en oo silleen semmonen kovinkaan autoritäärinen ihminen, en omille lapsilleni. Niin en ole varmaan myöskään sitten täälläkään. Tietysti kyllä mä osaan jönnä sanoa... Haluan enemmän yhdessä tehdä, yhdessä tutkia. Et se on ehkä se. Mä oon aattellut niin, että muskari ei oo se fokus. Vaan fokus on se mitä ne tekee kotona.”

Vanhemmuus vahvistaa omaa identiteettiä tuomalla itseluottamusta, että uskaltaa olla oma itsensä. Se on tärkeää opettaessa ja ollessa esimerkkinä. Näin lapset ja nuoret uskaltavat olla rohkeammin sitä mitä ovat. Haastatteluissa nousi esille seuraavaa:

Anna: ”Oma lapsi on ehkä semmosta kontrollifriikkiä helpottanut, että muskariopettajana pitäisi olla ne suunnitelmat täydellisiä, omasta mielestä ainakin. Niin sinne kun on ollu niitä hetkiä, että ei oo ehtinytkään tekemään, kun lapset on valvottanu, ollu kipeinä ja on ihan poikki ja sinne on vaan ollu pakko mennä sinne

lapsiryhmän eteen silleen, että on joku runko, mutta ei mitään hajua välttämättä siitä sitä pedagogista hajua. Niin sitte huomata se, että hei mähän osaan, ei mun tarte olla täydellinen, mutta mä osaan silti lukea tilanteen ja heittäytyä ja antaa mennä vaan. Ja silloin on kaikilla hauskaa ja sitte jälkikäteen huomaa, että onkin siinä flow-tilassa tehny ihan just pedagogisesti ihan ihmeellisiä juttuja, että itekään ei oi sees osannu suunnitella. Että se luovuus ja semmonen puhkee sitte siinä, kun on pakko, pakko niinku antaa mennä ilman sitä kontrolloitua. Ja se on musta itse asiassa muskariopettajan työssä kaikista tärkeintä, että ei voi olla kontrolloitu, ei voi olla semmonen, että pitää pysyä siinä tietyssä jutussa, vaan pitää osata heittäytyä ja pitää osata niinku mennä siinä flowssa, eikä niinku arastella tai ujostella ja vaikkei ihan osais täydellisesti kaikkee, niin se on musiikkia, se on silti opettamista. Ja lapset ei sitä pistä pahakseen, vaikka sää välillä unohat sanat. Niistä se on vaan hauskaa. Ja saa olla hauskaa.”

Ei haittaa, jos tunti ei etene alustavan suunnitelman mukaan. Tunnilla ei tarvitse kiirehtiä, hiljaiset hetket eivät niin pelota. Myös haastatteluissa pohdittiin asiaa:

Maija: ”Mutta ehkä siin tulee sellasta tiettyä rauhaa niihin asioihin. Kokonaisuuk-
sia näkee enemmän niiden yksityiskohtien sijaan, et ei itte takerru niin semmosiin
pikkuasioihin.”

Mielestäni vanhemmuus kehittää opettajan vuorovaikutustaitoja. Eräs haastateltava
mietti vuorovaikutusta seuraavasti:

Maija: ”Että tärkeintä on juuri se vuorovaikutus ja sit tulee kaikki muu sälä mitä
siellä tehdään. Niin mulla se on ainakin niinku semmonen suurin asia, et mä yritän
niinkun... levollisuuden ja semmosen ilon kautta. Niin sit jos vaan lähtee niinku
menemään sen virran mukana, niin sithän siitä tulee hyvä. Mut jos sitä niinku
säättää siel kauheesti, et nyt ajattelen tehdä tämän ja tämän, sit se niinku siitä jää
se taso kokonaan pois, että ollaan tässä ja meillä on hauskaa ja katsotaan silmiin
ja se, että saa niinku lapsiin sellasen yhteyden. Et halu olla läsnä on vaikuttanut
siihen mitä teen ja miksi.”

9 Pohdintaa

Opinnäytetyöstäni on ollut suuri hyöty minulle itselleni, koska se oppimisprosessina on tuonut minulle ymmärtämystä siitä mikä minä olen vanhempana ja opettajana. Opinnäytetyöni sai katsomaan itseäni, perheeseeni, lapsiini, musiikinopettaja-aviomieheeni, vanhempiini sekä opiskelu- ja työkavereihini. Opinnäytetyön tekeminen on ollut mitä antoisinta, olen saanut paljon mielenkiintoisia ajatuksia ja tukea opiskelukavereilta ja opettajilta, myös työkavereiden kokemuksia olen saanut hyödyntää. Mutta opiskelu on myös vienyt luonnollisesti aikaani perheeltä. Vanhempi lapseni on sairastunut, siksi erityisesti olen pohtinut vanhemmuutta. Mitä toivon omista lapsistani? Vastaus on onnellisia ja tasapainoisia aikuisia. Omien vanhempieni merkitys on korostunut tehdessäni opinnäytetyötä ja perehtyessäni aineistoon, heidän ajatuksensa vanhemmuudesta, sekä opettajuudesta ovat olleet arvokkaita.

Eniten haastatteluissa painottuivat äitiys ja lasten vanhempien väliset suhteet: yhteinen vanhempienkieli, omakohtainen jatkuva kokemus lapsesta ja vahvimpana itseluottamus, miten toimia. Luonnollisesti myös äitiys ja oman arjen ja työn hallinta painottuivat haastatteluissa. Lapsen syntymän jälkeen arjen hallinta muuttuu, hallittavien asioiden määrä lisääntyy, vastuu lisääntyy. Moni haastateltavista nosti esiin lapsen syntymän myötä tulleen ajankäytöllisen tehokkuuden. Vaikka äitiys tuo mukanaan kaaosta, sitä oppii hallitsemaan ja aikaa oppii käyttämään tehokkaammin oman lapsen myötä. Tässä nousi esiin myös riittämättömyyden tunne. Pitäisi olla monessa paikassa yhtä aikaa opettajana ja äitinä. Työ koettiin mielekkääksi ja sen haluaisi hoitaa hyvin, samalla omat lapset kaipaavat äitiä. Näiden yhteensovittaminen toi riittämättömyyden tunnetta.

Miten haastateltavat kokivat äitiyden vaikuttavan opetustyöhön? Tärkeimpänä koettiin äitiyden tuoma rentous, toisaalta myös ryhti, jota se tuo opetustyön lisäksi koko elämään. Äitinä opettaja puhuu ihminen ihmiselle, jokainen lapsi on merkittävä. Toisaalta oman lapsen tuoma kokemus tuo rohkeutta, oma lapsi saattaa opettaa, nopeuttaa tilanteiden haltuunottoa. Äitinä opettajalla on omakohtaista kokemusta, sitä kautta empaattista pääomaa, tämä opettaa ymmärtämistä. Haastateltavat kertoivat opettavansa leikin avulla ja lapsilähtöisin menetelmin. Oma lapsi on saanut haastateltavat tarkistamaan omia opetusmenetelmiään. Myös oman perheen arjesta löytyi menetelmiä opetukseen. Tärkeänä nousi esille vuorovaikutus, kohtaaminen ja ilo. Oma lapsi auttaa myös ratkomaan ongelmia opetustyössä. Hyvin vahvasti haastatteluissa tuli esille äitiyden tuoma itsevarmuus, tietää mitä ja miten tekee, uskaltaa olla oma itsensä. Äidillä on omakoht-

tainen, uudenlainen näkemys mitä eläminen lapsen kanssa oikeasti on. Äitiyden koettiin kehittävän opettajan vuorovaikutustaitoja.

Opinnäytetyöni toteutustapoja arvioidessani mietin, että haastateltavien määrää lisäämällä olisin saanut vielä laajempaa näkemystä työhöni. Mutta toisaalta viisi haastateltavaa oli mielestäni kattava otos ja ajatukset olivat yhteneviä. Olisin voinut tehdä kvantitatiivista tutkimusta, sillä olisin voinut omaa itseäni häivyttää. Mutta haastatteluissa sain aidon empaattisen dialogin ihmisten kanssa, koin kohtaamisen tärkeäksi. Opinnäytetyöni vahvisti henkilökohtaisia ajatuksia siitä, että vanhemmuus vahvistaa opettamisessa tarvittavia persoonallisia ominaisuuksia. Väistämättä mieleen tulee kuitenkin, että on paljon loistavia opettajia, joilla ei ole lapsia. On siis olemassa muitakin teitä tulla hyväksi opettajaksi. Olisikin mielenkiintoista tutkia, miten hyväksi opettajaksi kehittyi.

Tärkeimpinä oppimistani asioista nostaisin esille kolme pääkohtaa. Ensimmäiseksi olen ymmärtänyt olevani opettajana paljon vartija, itse koen olevani etuoikeutettu saadessani olla äitinä opettaja oppilailteni. Kohtaan lapsia ja nuoria joka viikko. Joitakin heistä tapaan useammin, kuin he tapaavat toista vanhempaansa. Lisäksi kohtaamisissamme on tunteita syvästi vellova musiikki. Minulla on suuri vastuu opettajana, mutta vastuuta on myös vanhempana. Toiseksi opinnäytetyöni sai minut pohtimaan myös dialogisuutta opetustyössä. Dialogisuuden näkökulmasta olen äidiksi tultuani opettajana vahvempi läsnäolossa, keskustelussa ja kiinnostuksessa oppilasta kohtaan. Ilmapiiri tunneillani on kannustavampi ja positiivisempi. Mielestäni olen järkevempi pedagogi, innostuneempi opettaja ja suurisydämisempi ihminen. En opeta pelkästään musiikin tähden, vaan minua innostavat myös oppilaat omassa työssään. Kolmanneksi opinnäytetyöni on saanut minut miettimään kunnioitusta vanhemmuudessa ja opetustyössä. Kohtelen oppilaitani pitkälti, kuin omia lapsiani. Oppilaani ovat minulle tärkeämpiä ja merkityksellisempiä, kuin ennen omia lapsiani. Toivoisin, että lapsieni opettajat kohtelisivat heitä hyvin, lämmöllä ja arvokkaasti, samoin minä kohtelen omia oppilaitani. On tärkeää, että välillämme vallitsee kunnioittava ilmapiiri.

Opinnäytetyöni päätulokseksi kiteytyi se, että opinnäytetyömatkani aikana olen oppinut, että vanhemmuus aivan kuten opettajuuskin ovat jatkuvia kehitysprosesseja, joiden mukana muuttuu ja muokkautuu. Ihmisen kehitys jatkuu läpi elämän. Lisähaasteen sekä vanhemmuuteen, että opettajuuteen tuo myös se, että lapsi tarvitsee eri ikäkausina erilaista vanhemmuutta ja opettajuutta. Sekä vanhemmuuden, että opettajuuden rooleihin tarvitaan herkkyyttä ymmärtää lapsen tarpeita ja hänen kehitystasoaan. Haas-

tatteluissa tuli ilmi, että kokemus vanhemmuudesta auttaa opettajana ymmärtämään oppilasta ja tuo näkemystä opetustyöhön. Olen haastattemieni kollegoiden kanssa samaa mieltä, että työ tekijäänsä opettaa. Mutta opettajan persoona voi saada lisää ulottuvuuksia omien lasten myötä.

Lähteet

- Espoon musiikkiopiston opetussuunnitelma 2011.
<www.emo.fi/easydata/customers/espoo/files/lukujarjestykset/arkisto/ops_1.8.2012>
(luettu 15.3.2014)
- Halonen, Tiina. 2000. Vanhemmuus ensimmäisen lapsen synnyttyä äitien ja isien kuvaamana. Pro gradu – tutkielma. Hoitotieteen laitos. Kuopio. Kuopion yliopisto.
- Huhtinen-Hildén, Laura. 2013. Herkät tuntosarvet musiikin opettamisessa. Jordan-Kilki P., Kauppinen E. & Korolainen-Viitasalo E. 2013. Musiikkipedagogin käsikirja. Vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa. Opetushallitus.
- Jordan-Kilki, Päivi & Pruuki, Lassi 2013. Miten tehdä tilaa kohtaamiselle? Dialoginen työskentelyote opettajan työssä. Jordan-Kilki P., Kauppinen E. & Korolainen-Viitasalo E. 2013. Musiikkipedagogin käsikirja. Vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa. Opetushallitus.
- Kauhanen, Erkki, A 2004. Ikä kuin ikä on leikki-ikä. Tiede, 2004 (5), 17 .
- Knuutila & Virtanen 2001. Opettajan opas onnistuneeseen opettamiseen. Hki.TKK:n Opetuksen ja opiskelun tuen julkaisuja 1/2001.
<<http://opetuki.tkk.fi/fi/julkaisut/opeopas.pdf>> (luettu 14.2.2014)
- KvaliMOTV–Narratiiviset tarkastelutavat. 2013.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_4.html> (luettu 7.1.2014)
- Leikin merkitys lapselle 2014.
<<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/lasten-leikit/leikin-merkitys-lapselle>>
(luettu 5.4.2014)
- Luukkainen, Olli 2004. Opettajuus. Ajassa elämistä vai suunnan näyttämistä? Väitöskirja. Hämeenlinna. Tampereen yliopisto.
- Lapsilähtöinen kasvatusta
<http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00301>
(luettu 15.3.2014)
- Narratiivi 2011.
<fi.wikipedia.org/wiki/Narratiivi> (luettu 22.11.2013)
- Nummi, Lassi. 1954. Tahdon sinun kuulevan. Helsinki. Otava.
- Opetusmenetelmät opetuksen monipuolistajina.
<www.oamk.fi/amok/oppimat/LO/opetusmenetelmät> (luettu 7.12.2013)
- Pulkinen, Lea 2014. Aikuisuus. Nurmi J-E, Ahonen T., Lyytinen H., Lyytinen P., Pulkinen L. & Ruoppila I. Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä. Ps-kustannus.
- Ruoppila, Isto 1995. Aikuisuus. Lyytinen P., Korkiakangas M. & Lyytinen H., toim. Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Porvoo. WSOY.

Syrjäläinen, Erja, Jyrhämä Riitta & Haverinen Liisa 2004. Opettajaksi kasvaminen. Opettajan pedagoginen ajattelu.
<www.helsinki.fi/behav/praktikumikasikirja/luku1/index.htm> (luettu 7.12.2013)

Taivainen, Seija 2014.
<www.itsetuntemus.fi/narratiivisuus/> (luettu 11.8.2014)

Tampereen konservatorion opetussuunnitelma 1.8.2010. (luettu 15.3.2014)

Vanhemmuuden roolikartta 2013.
<www.vslk.fi/index.php?id=19> (luettu 5.3.2014)

Vuorinen, I. 2001. Tuhat tapaa opettaa. Menetelmäopas opettajille, kouluttajille ja ryhmän ohjaajille. Tampere. Resurssi.